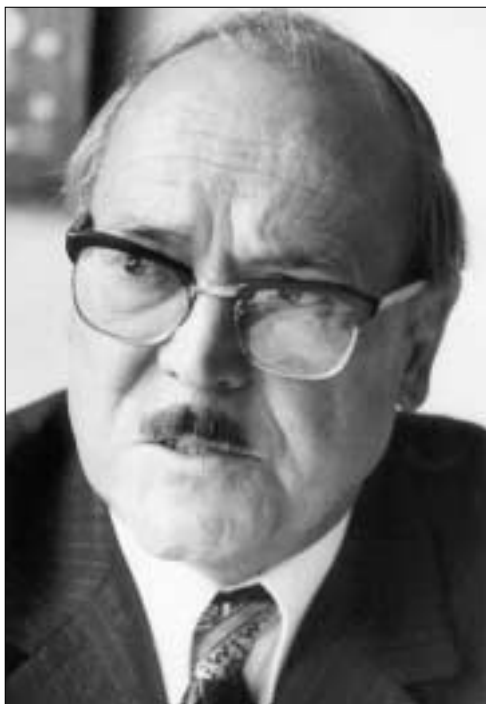


KRONIKA**Mavricij Zgonik – devetdesetletnik**

Maribor, 10. 3. 2000



Na začetku letošnjega leta je visoki življenjski in plodni delovno-ustvarjalni jubilej praznoval profesor dr. Mavricij Zgonik, starosta slovenskih geografov, ugledni, uveljavljeni in priznani raziskovalec, utemeljitelj sodobne slovenske geografske didaktične misli ter prizadevni in nepogrešljivi steber naše stanovske organiziranosti in povezanosti, še zlasti na območju severovzhodne Slovenije.

Rodil se je leta 1910 v Tinjanu pri Pazinu, v hrvaškem delu Istre. Po prvi svetovni vojni se je njegova družina preselila v Maribor, kjer je naš slavjenec obiskoval klasično gimnazijo in na njej leta 1929 tudi maturiral. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je leta 1933 diplomiral iz geografije, zgodovine in sociologije. Po dveh letih brezposelnosti je med letoma 1936 in 1941 poučeval na realni gimnaziji v Mariboru. Po okupaciji leta 1941 je bil z družino preseljen v Avstrijo. Pred koncem vojne se je pridružil borcem Lackovega odreda.

Po vrnitvi v Maribor je postal profesor na klasični gimnaziji in učiteljišču ter poučeval zemljepis in zgodovino na povojnih učiteljskih tečajih v Mariboru in Celju. Potem je bil nekaj let v Trstu in Kopru, kjer je bil tudi ravnatelj gimnazije. Po vrnitvi v Maribor je postal ravnatelj nižje gimnazije, nato pa profesor na učiteljišču. Poleg tega je med letoma 1955 in 1958 pogodbeno opravljal še delo pedagoškega svetovalca za srednje šole ter med letoma 1956 in 1959 predaval metodiko geografskega pouka na ljubljanski Filozofski fakulteti, leta 1963 pa isti predmet tudi na Pedagoški akademiji v Mariboru, kjer je bil leta 1964 tudi redno nameščen. Leta 1968 je na Filozofski fakulteti v Ljubljani magistriral z nalogo Družbenogeografski procesi in preobrazba Dravske doline, tri leta kasneje pa je dosegel doktorat geo-

grafske znanosti z zagovorom teze Spreminjanje izrabe tal kot element preobrazbe pokrajine v Dravski dolini. Leta 1977 se je upokojil kot izredni profesor Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru.

S temi okvirnimi življenjskimi in delovnimi mejniki, ki so markantno zaznamovali celoten Zgonikov organizacijski in ustvarjalni zanos, sta dokaj shematsko zarisana njegova vloga in pomen v prizadevanjih za posodobitev, aktualizacijo in nazornost sodobnega geografskega pouka na vseh stopnjah izobraževanja. Podoba je, da se je naš slavjenec vseskozi zavedal, da je za kakršenkoli napredek in uspeh ter uveljavitev sodobne geografske misli na področju izobraževanja nujno treba slediti razvoju matične stroke, vsem njenim raziskovalnim usmeritvam in uveljavljenim dosežkom. Tako je eden izmed redkih, ki se je z uspehom loteval najraznovrstnejših raziskav, predvsem na družbenogeografskem in zgodovinskem področju, obenem pa je suvereno utemeljeval, gradil, razvijal in usmerjal metodiko in didaktiko sodobnega, modernega geografskega pouka.

Vseskozi, več kot sedemdeset let je bil naš jubilanat dejavno povezan z razvojem sodobne slovenske geografije. V njenih raziskovalnih usmeritvah in dosežkih ter v čedalje vidnejših aplikativnih usmeritvah je iskal spodbude za prenavo, vsebinske spremembe in bogatitev sodobnejšega zemljepisnega pouka v naših šolah. Z raziskovalnim, strokovno predanim in zavzetim delom je postavljal trdne znanstvene temelje in okvire sodobni in današnji didaktiki geografije na Slovenskem. Vsakdo, ki se bo razgledoval po zgodovini in razvoju slovenske geografske didaktike, se bo neizogibno srečeval z Zgonikovimi iskanji, doprinosi in usmeritvami, ki predstavljajo pomemben kvaliteten preskok od golega faktografskega znanja k iskanju vzročnih in posledičnih povezav med vsemi temeljnimi geografskimi pojavi in procesi. V njih je odkrival in spoznaval tiste bogate organske vzročno-posledične pogojenosti, povezanosti in zakonitosti, ki vzpostavljajo ravnovesja med pokrajinotvornimi sestavinami ter spreminjajo in preoblikujejo pokrajinsko podobo zemeljskega površja – geografskega okolja. V Zgonikovi delih in člankih, namenjenih in posvečenih posodabljanju zemljepisnega pouka, izžareva neomajno prepričanje, da je za razvoj in uveljavitev sodobne geografske misli, tudi v okviru izobraževalnega sistema, potrebna kakovostna sprememba in prenova učnih programov in načrtov. Predpogoj za kakršenkoli napredek in uveljavitev novih učnih programov in načrtov, ki so se pogostokrat spreminjali in vnašali tudi nemir med učitelje geografije, so bili novi učbeniki in priročniki ter cela vrsta drugih nazornih didaktičnih pripomočkov.

Mavricij Zgonik pa ni delal samo na didaktičnem področju naše stroke. Uveljavil se je kot izredno dragocen in temeljit preučevalec predvsem družbenogeografskih problemov v severovzhodni Sloveniji. Poleg temeljitih in izvrstnih regionalnogeografskih raziskav zahodnega Podravja so ga uspešno privabljal še številne druge aktualne prostorske teme, ki so s svojimi geografskimi problemi in pokrajinskimi razsežnostmi dajale vznemirljiv socialni pečat širšemu območju. Dragocena značilnost in izvirnost prenekaterih njegovih raziskav je v tem, da je skušal najrazličnejše geografske pojave in procese prikazati in ovrednotiti z zgodovinskorazvojnega vidika. Pokrajino z vsemi njenimi bistvenimi sestavinami je motril s historičnogeografskega stališča, ob tem pa je iskal in vrednotil tako trajne, prevladujoče kakor tudi občasne, nestalne in na videz obrobne pokrajinske sestavine. Zgleden in posnemanja vreden primer tovrstnega Zgonikovega preučevanja in celostnega geografskega osvetljevanja pokrajine in njenih sestavin predstavlja njegova knjiga »Dravska dolina. Novejši razvoj kulturne pokrajine« (Maribor 1977; prim. tudi: V. Bračič, Geografski vestnik 52, 1980, str. 170–176). Nasploh so jubilentove študije in razprave dragocen in izviren prispevek k poznavanju in razumevanju sprememb, ki sta jih vnašali industrializacija in deagrarizacija v naše obmejne predele ter v posamezna območja Dravske doline kot našega najbolj pomembnega vodnogospodarskega potenciala.

Zgonikova bibliografija je obsežna in raznovrstna ter zajema tako geografska kakor tudi zgodovinska področja. Z obeh navedenih področij je objavil več kot 200 tehtnih prispevkov, študij, razprav, poročil, učbenikov, priročnikov in drugo. Njegovo prvo poročilo je bilo objavljeno v Geografskem vestniku (letnik 8, 1932, str. 148–149) in odtlej dalje je bil njegov zvesti sodelavec. Njegove prispevke zasledimo v Geografskem obzorniku, Časopisu za zgodovino in narodopisje, kongresnih zbornikih in simpozij-skih publikacijah, Sodobni pedagogiki, krajevnih, pokrajinskih, zgodovinskih in priložnostnih

zbornikih, Popotniku, Proteusu in drugje. Podrobnejša Zgonikova bibliografija je objavljena na koncu njegove zadnje knjige »Prispevki k didaktiki geografije« (Ljubljana 1995, str. 227–232).

Našemu slavljenču, spoštovanemu prof. dr. Mavriciju Zgoniku, častnemu članu Zveze geografskih društev in Zveze zgodovinskih društev Slovenije, dobitniku visokih državnih odlikovanj in priznanj, želimo še obilo trdnega zdravja ter zavzetega spremljanja in kritične presoje uspehov, dosežkov in usmeritev naše geografske znanosti!

Milan Natek

Ludvik Olas – sedemdesetletnik

Maribor, 18. 9. 2000



Profesor Ludvik Olas sodi v tisto generacijo slovenskih geografov, ki je v šestdesetih letih zaorala ledino v preučevanju Severovzhodne Slovenije. To, da se je lotil preučevanja Prekmurja, potrjuje pravilo te generacije: začnimo kar v domačem kraju. Kako trdno je koreninil v domačem okolju pa potrjuje dejstvo, da se svojemu delovnemu poligonu ni docela odpovedal niti tedaj, ko se je preselil v mesto ob Dravi.

Rojen pred sedemdesetimi leti je Olas mladost preživel v rodnih Sebeborcih, prekmurski vasi, ki je zaradi svoje socialne problematike že zgodaj vznemirjala njegov kritični duh. Po gimnazijski maturi v Murski Soboti je študiral na Naravoslovni fakulteti Univerze v Ljubljani in leta 1960 diplomiral iz geografije. Pod mentorstvom akademika dr. Antona Melika se je že kot študent poizkušal v raziskovalnem delu in prejel Prešernovo nagrado za študente.

Po diplomi je bil zaposlen na osnovni šoli v Puconcih, na Srednji kmetijski šoli v Rakičanu, na Zavodu za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti, na Ekonomski srednji šoli in bil nazadnje ravnatelj Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti. Kot učitelj je bil priljubljen in spoštovan, četudi zahteven do znanja učencev. Njegove učne ure niso bile golo naštevanje imen in podatkov, ampak stvarno